

Termíny:

tr: belirtme hali, yükleme hali, -i hali

cs: akuzativ, 4. pád

en: accusative

biblio:

Göksel, Kerslake 2005, 221-225

Ketrez 2012, 136-137

Kučera 2014, 388-395

1. Akuzativ a určitost

Akuzativ je pád značící přímý předmět slovesa. V turečtině se značí příponami *-i, -ı, -ü, -u*, které se řídí pravidly vokální harmonie a pokud kořen slova končí na samohlásku, přidává se vkladná souhláska *y*.

nom.	akuz.	překlad
<i>ev</i>	<i>evi görüyorum</i>	vidím dům
<i>oda</i>	<i>odayı temizliyorum</i>	uklízím pokoj
<i>göz</i>	<i>gözü kapatıyorum</i>	zavírám oko
<i>Anadolu</i>	<i>Anadolu'yu geziyorum</i>	prozkoumávám Anadolii

Akuzativ se ovšem přidává pouze pokud je daný přímý předmět určený.

Neurčené předměty zůstávají bez jakéhokoliv značení (v nominativu).

P1 *kitabı okuyorum*

„Čtu knihu (tu jednu určitou, víme kterou; např. co jsi mi dal)“

P2 *kitap okuyorum*

„Čtu si knížky (např. po večerech) / čtu si nějakou knihu“

2. Indikátory určitosti

V turečtině máme několik indikátorů toho, že je předmět určený:

a) ukazovací zájmena,

b) přivlastnění,

c) vlastní jména,

e) osobní a některá další zájmena,

f) předměty, které nejsou přímo před slovesem.

a) ukazovací zájmena

Pokud před předmětem stojí ukazovací zájmeno, tak je předmět vždy určený.

P3 *Bak! Şimdi kitap okuyorum. Beni rahatsız etme.*
„Podívej! Teď si čtu. Neruš mě.“

P4 *Bak! Şimdi **bu** kitabı okuyorum. Onu biliyor musun?*
„Podívej! Teď čtu tuhle knihu. Znáš jí?“

b) přivlastnění

Pokud je předmět přivlastněný, tak je určený a v těchto případech musíme použít akuzativ.

P5 *sevgili bulamıyorum*

„nedokážu (si) najít přítele/přítelkyni“

P6 *sevgilimi bulamıyorum (kalabalıkta)*

„nedokážu najít svou přítelkyni (v davu)“

Privlastnění s genitivem také vždy přibírá akuzativ.

P7 *Ahmet'in kitabını okuyorum.*
„Čtu Ahmetovu knihu.“

P8 *Deterjan fabrikası şehrin havasını kirletiyor.*
„Továrna na detergenty znečišťuje ovzduší města.“

Neplatí to ale pro složená jména, která akuzativní příponou mít mohou, ale nemusí.

P9 *Bakıcı arıyorum.*
„Hledám někoho na hlídání.“

P10 *Çocuk bakıcısı arıyorum.*
„Hledám někoho na hlídání dětí.“

d) vlastní jména

Vlastní jména jsou převážně s akuzativem.

P11 *Türkiye'yi seviyorum, ama Erdoğan'ı değil.*
„Mám rád Turecko, ale Erdogana ne.“

P12 *Akşamları biraz Dostoyevski okuyorum.*
„Po večerech si čtu trochu Dostojevského.“ (jakoukoliv knihu)

e) osobní zájmena

Osobní zájmena, ukazovací zájmena a zájmena *kim* „kdo“, *kimse* „nikdo“, *herkes* „všichni“, *hepsi* „všichni“, *biri* „někdo“ a zvrtné zájmeno *kendi* „sám“ jsou vždy v akuzativu, pokud stojí v pozici předmětu (viz i příklady P3 a P4). Totéž platí o jménech, která jsou rozvitá zájmeny *her* „každý“, *tüm* „všechn“, *hangi* „který“, *aynı* „stejný“ a *diğer* „další, jiný“.

P13 *Bizi hatırlıyor musun?*
„Pamatuješ si nás?“

P14 *Düğünümüze kimi davet ediyoruz?*
„Koho zveme na naši svatbu?“

P15 *Hangi pokemonu tercih ediyorsun?*
„Kterého pokémona preferuješ?“



f) předměty, které nejsou přímo před slovesem

Pokud mezi přímým předmětem a slovesem stojí nějaké další větné členy, přímý předmět přibírá akuzativ.

P16 *Her akşam kitap okuyorum.*
„Každý večer si čtu.“

P17 *Kitabı her akşam okuyorum.*
„Čtu si každý večer. / Tu knihu čtu každý večer.“